

UiT Norges arktiske universitet

Næringsøkonomi og konkurransestrategi

Prissamarbeid og kartell, PRN kap. 14.1 -14.2 og Python 14.1 og 14.2

- *Kartell*
- *Gjentatte spill*

Anita Michalsen

Hva er ulovlig samarbeid?

- Dersom du samarbeider med konkurrenter for eksempel om priser, oppdeling av markeder og begrensninger i produksjon eller salg, kan dette utgjøre et ulovlig samarbeid.
- Kartell, er et samlebegrep for flere typer ulovlige samarbeid som på ulike måter setter konkurransen i markedet helt eller delvis ut av spill. Det innebærer at to eller flere bedrifter innenfor en bransje samarbeider om forhold de skulle har konkurrert om.
- Ulovlig samarbeid kan også skje i form av at en bransjeorganisasjon treffer konkurransebegrensende beslutninger. Dette kan bla. skje ved at bransjeorganisasjonen fastsetter standardvilkår som begrenser konkurransen, eller ved at organisasjonen veileder eller gir anbefalinger til medlemmene om faste priser, rabatter, prisstigninger eller minimumspriser.

Samarbeid som begrenser konkurransen – konkurranseloven § 10

- *Det er forbudt for foretak å samarbeide på en måte som begrenser konkurransen.*
- Konkurranseloven § 10 forbyr samarbeid mellom foretak som har til formål eller virkning å begrense konkurransen.
- Forbudet mot konkurransebegrensende samarbeid gjelder ikke bare avtaler, men også mer uformelt samarbeid som for eksempel at to konkurrenter i samforstand øker prisene på sine varer. Beslutninger som treffes av sammenslutninger av foretak kan også rammes av forbudet, for eksempel dersom en bransjeorganisasjon fastsetter hvordan medlemsbedriftene skal opptre i markedet.

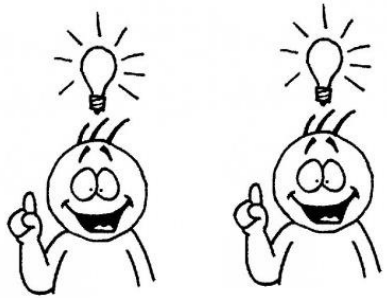
545 millioner kroner i gebyr til fem aktører i bokmarkedet

Konkurransetilsynet ilegger Norges fire største forlag og Bokbasen overtredelsesgebyr på til sammen 545 millioner kroner for brudd på konkurranseloven. Aktørene har ulovlig utvekslet fremtidige bokpriser og annen konkurransesensitiv informasjon gjennom et abonnement i Bokbasen

Et eksempel: Fangenes dilemma

To kriminelle er tatt etter de har begått et lovbrudd (togrøveri). De holdes og avhøres i separate celler. Politiet har ikke bevis nok til å bevise lovbruddet, men kan anklage dem for besittelse av våpen. Man foreslår så en avtale:

1 \ 2	Tilstå	Nekte
	Tilstå	Nekte
Tilstå	- 3, - 3	-1, - 4
Nekte	- 4, -1	- 2, - 2

→ likevekt i dominerende strategier når begge spillerne har dominante strategier

Samarbeid eller avvik?

Etterspørsel: $P = 150 - Q$ Marginalkostnader: $c = 30$

	Samarbeid	Avvik
Samarbeid		
Avvik		

Bertrand modell

Samarbeid eller avvik?

Etterspørsel: $P = A - BQ$ Marginalkostnader = c

	Samarbeid	Avvik
Samarbeid		
Avvik		

Cournot modell

Gjentatte spill – trigger strategi

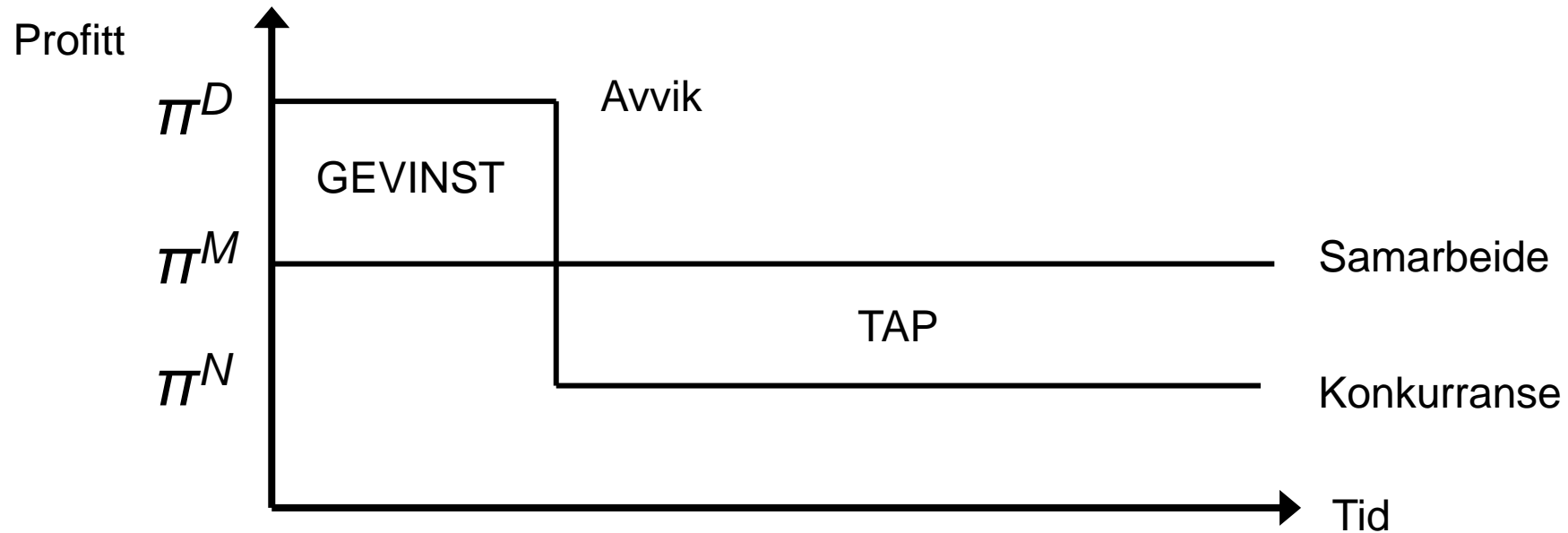
Periode 1: Samarbeid

Periode 2: samarbeid hvis konkurrenten valgte samarbeid i forrige periode, hvis ikke velges avvik

	Samarbeid	Avvik
Samarbeid	1800, 1800	1350, 2025
Avvik	2025, 1350	1600, 1600

Gjentatte spill – trigger strategi

- Sett monopolpris i denne periode hvis begge satt monopolpris i forrige periode.
- Hvis ikke, opptre som i statisk Nash-likevekt (Konkurranse)

Avveining: Kortsiktig profitt \leftrightarrow Langsiktig tap

Uendelig repeterte spill

- Anta at profitten i hver periode er lik π
- Diskonteringsfaktor er lik $R = \frac{1}{1+r}$
- Sannsynlighet for spill i neste periode i er p
- Nåverdi av fremtidig profit: $V(\pi) = \pi + pR\pi + (pR)^2\pi + \dots + (pR)^t\pi$
- Kan omformuleres til: $V(\pi) = \frac{\pi}{1-pR} = \frac{\pi}{1-\rho}$

Når vil det lønne seg med samarbeid?

Nåverdien av samarbeid > nåverdien ved avvik

$$\underbrace{\frac{\pi^M}{1-\rho}}_{\text{Kartell}} > \underbrace{\pi^D}_{\text{Avvik}} + \underbrace{\frac{\rho\pi^N}{1-\rho}}_{\text{Konkurranse}}$$

Individuelt rasjonelt å opprettholde samarbeid dersom: $\rho > \frac{\pi^D - \pi^M}{\pi^D - \pi^N}$

Karakteristika for et marked med mulighet for vellykket kartell

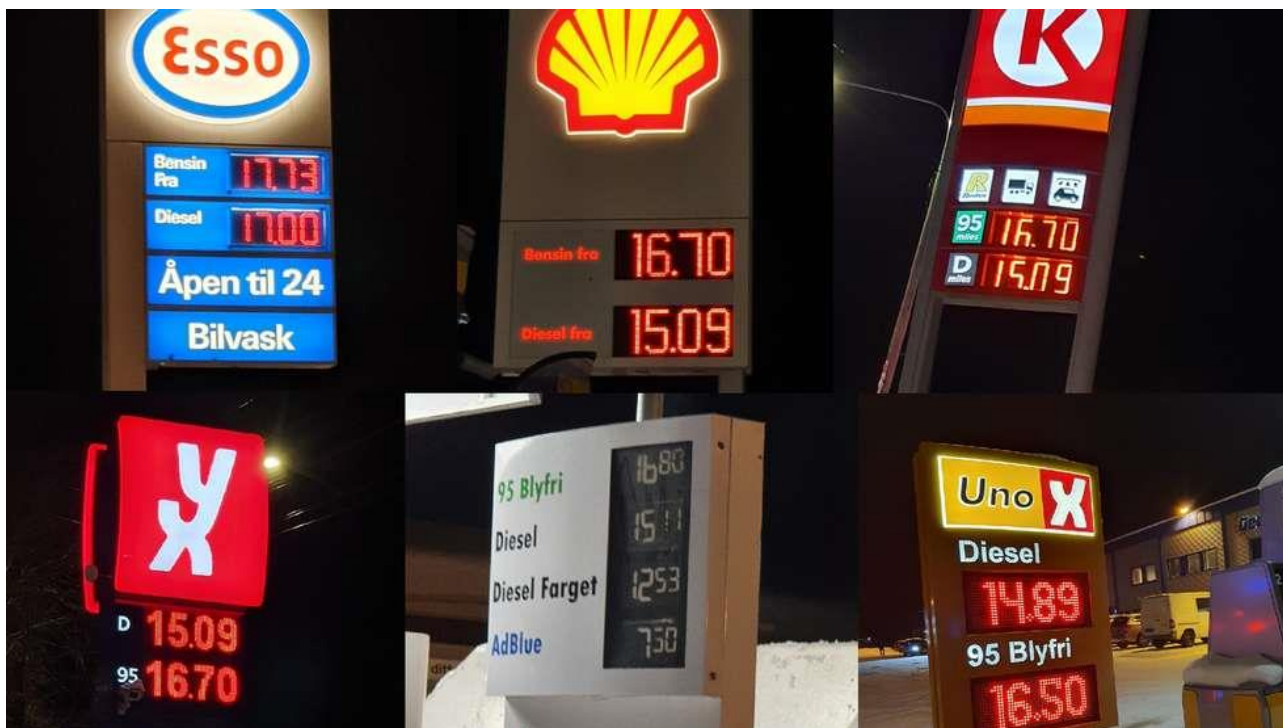
- Tålmodige bedrifter
 - Eierne er langsiktige investorer som ikke kun er ute etter kortsiktig profitt
- Rask respons
 - Kort tid før rivalene oppdager at vi har senket prisen, og dermed kort tid før de reagerer
- Utsikter til hard konkurranse
 - Stort tap når priskrigen først braker løs
- Få bedrifter
 - Begrenset potensiale for å øke egen markedsandel
- Etableringshindringer
 - Høy pris av de etablerte vil ikke føre til nyetableringer

Drøft mulige årsaker til at OPEC synes å ha problemer med å opprettholde en kartellavtale

OPEC, organisasjonen for oljeproduserende land, har avtaler der de 14 medlemslandene blir enige om produksjonskvoter

Et av hovedmålene til organisasjonen er å sikre prisstabilitet i internasjonal oljeindustri. Dette markedet er karakterisert som et uendelig gjentatt spill hvor eksportørene konkurrerer med pris som strategisk variabel. Hvis OPEC landene lykkes i å koordinere pris vil de opereres som et monopol i markedet. Det viser seg imidlertid at det er stadige brudd på avtaler som inngås.

Drøft hvilke faktorer som må være oppfylt for at koordinert prissetting skal kunne lykkes i det norske drivstoffmarkedet

I det norske drivstoffmarkedet er det få aktører, slik at selger-konsentrasjonen er relativt høy